Kossakowski Paweł – podwojewodzi wąsowski

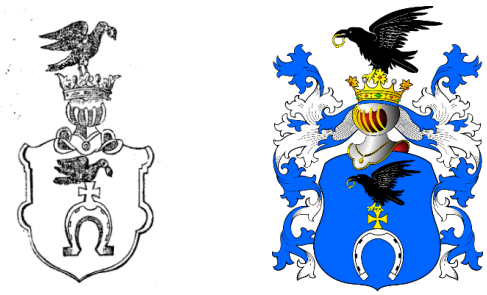

Herb Ślepowron Kossakowskich, wersja z 1584r. i XIX wieku

Kossakowski Paweł wywodził się ze starej mazowieckiej szlachty osiadłej na ziemi wiskiej w I połowie XV wieku. Jego najstarszym znanym przodkiem był Mroczek syn Stefana, który wraz z ojcem i trzema braćmi dostał w 1436 roku nadanie 20 łanów miary chełmińskiej[1] od księcia mazowieckiego Władysława I[2].

Z tego nadania powstała wieś Kossaki Ponikłystok. Po Mroczku i jego synu Pawle I (symboliczne oznaczenie) wyodrębniły się dwie gałęzie Kossakowskich z Kossak Ponikłystok:

- **Mikołaj Jakub, starszy syn Pawła I,** który został protoplastą linii litewskiej;
- **Stanisław Wojciech, młodszy syn Pawła I**, podwojewodzi wiski w 1499 roku, który dał początek linii mazowieckiej Kossakowskich w ziemi wiskiej i łomżyńskiej.

Wybitnymi przedstawicielami obydwu gałęzi byli przodkowie Pawła:

KOSSAKOWSKI Franciszek Nikodem, syn Wawrzyńca i Anny z Czuryłów, wizerunek[3]

[1] 1 łan miary chełmińskiej wynosił 17,95 ha – nadanie wynosiło więc około 359 hektarów powierzchni.
[2] Książe Władysław I – syn Siemowita IV, brata Janusza I Starszego. Władca m. in. Ziemi Wiskiej na Mazowszu w latach 1426-1455, gdzie intensywnie rozwijał osadnictwo.
[3] Skan obrazu Franciszka Nikodema Kossakowskiego, oryginał w Muzeum im. Ciurlionisa w Kownie, skan https://www.wojtkuszki.org//page.php?p=zaoyciel-rodu [dostęp 15.12.2024 r.]

Rycina przedstawiająca nagrobek Franciszka Nikodema Kossakowskiego w Katedrze w Łomży[4]

KOSSAKOWSKI Franciszek Nikodem, syn Wawrzyńca i Anny z Czuryłów. Urodzony około 1556 roku. 3xpradziadek Pawła Kossakowskiego z Kossak Ponikłystok. Dworzanin królewski przez okres 32 lat u księżnej Anny Jagiellonki, królów Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy. Dwukrotnie był posłem do chana na Krym w 1578, 1580 roku i raz do kozaków. Wyprawiał się z królem do Gdańska i Rygi w 1577 r.. Walczył przeciw Moskwie m.in. pod Połockiem, Wielkimi Łukami (1580 r.). brał udział w zdobyciu Pskowa. Dowodził własnym hufcem pod Kirholmem (27.09.1605 r.) walnie przyczyniając się do zwycięstwa. Był wybierany posłem na sejm z ziemi łomżyńskiej i wiskiej. Pełnił urząd cześnika wiskiego, a w nagrodę zasług mianowany został przez Zygmunta III Wazę starostą łomżyńskim, kolneńskim (1581 r.), ostrowskim (1600 r.), kupiskim. Pierwszą żoną była Julianna Pac – przedstawicielka zamożnej rodziny z Litwy. Drugą żoną była Zofia Felicjanna Dusiatska z Wołłowiczów pochodząca podobnie jak Julianna z Litwy. Zmarł w 1611 r. będąc na sejmie. Został pochowany w kościele farnym (od 1925 r. katedrze) w Łomży. Po nim syn Eustachy był protoplastą linii litewskiej, a córka Elżbieta wyszła za mąż za Mikołaja Kossakowskiego z linii mazowieckiej i pozostała w ziemi wiskiej na Mazowszu.

KOSSAKOWSKI Mikołaj (Michał), syn Jakuba. Zięć Franciszka Nikodema Kossakowskiego. Pochodził z linii mazowieckiej. Był prapradziadkiem Pawła Kossakowskiego. Kasztelan czernichowski, starosta wiski i łucki, rotmistrz królewski. Walczył w kampaniach wojennych za Zygmunta III Wazy. Szczególnie zasłużony w bitwie pod Chocimiem 1621, gdzie dowodził oddziałem kozackim. W 1632 roku otrzymał od Zygmunta III Wazy nadanie dóbr Dorohyńskich

[4] Grobowiec Nikodema Kossakowskiego, w: Tygodnik Ilustrowany, t. IX, nr 237,Warszawa, 9 kwietnia 1864 r., s. 134-136 https://bcul.lib.uni.lodz.pl/dlibra/publication/1513/edition/1175/content [dostęp 15.12.2024 r.].

w Księstwie Czernichowskim. Poślubił Elżbietę Kossakowską ze szczepu litewskiego, córkę Franciszka Nikodema. Małżeństwo to połączyło dwie linie Kossakowskich wydzielone na przełomie XV i XVI wieku. Zmarł w 1639 roku i został pochowany w kościele w Wiźnie.

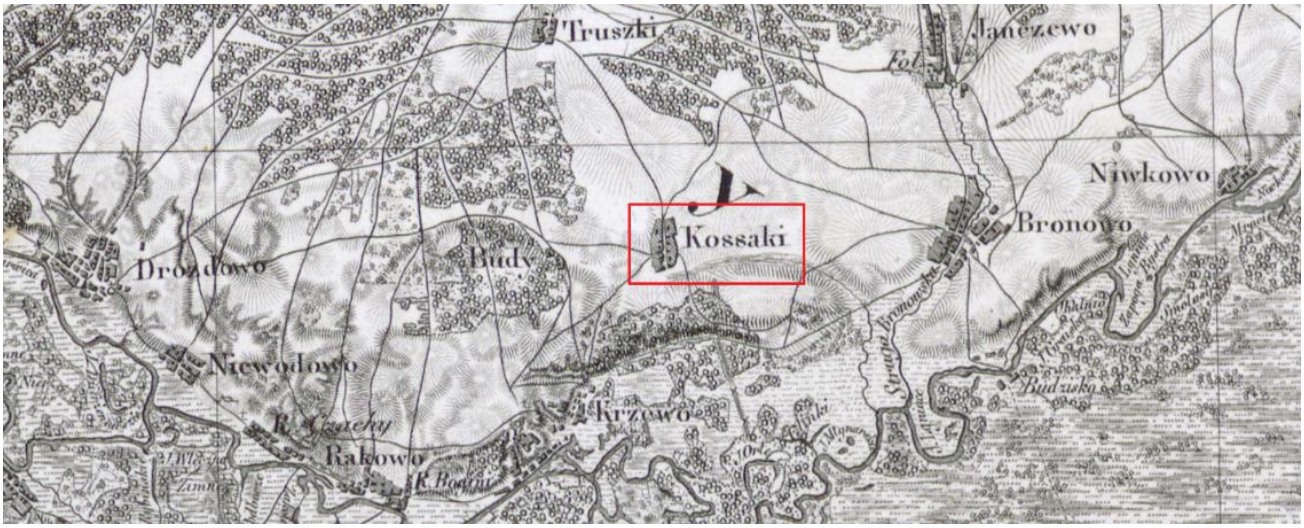

Fragment mapy z 1864 roku dawnej ziemi wiskiej, powiat wiski[5]

Paweł Kossakowski urodził się w 1744 r. w Kossakach z Teofila i Agnieszki z Cieciszewskich h. Roch II pochodzącej z ziemi liwskiej. Ojciec Teofil pełnił urzędy: wojskiego od 1722 r., łowczego od 1724 r., cześnika od 1744 r. i podstolego wiskiego od 1746 roku. Paweł był wnukiem Arnolfa Kossakowskiego, który jako popularny przedstawiciel rodów z ziemi wiskiej objął w 1695r. urząd Starosty wiskiego po ojcu Janie, a po 1695r. dodatkowo urząd łowczego, w 1702r. podstolego wiskiego. Paweł dorastał w trudnych czasach panowania Augusta III Sasa. Został właścicielem części Kossak Ponikłystok w 1750 po śmierci ojca Teofila. Jego życie dorosłe, począwszy od 1764 roku, to okres ostatnich 30 lat istnienia I Rzeczpospolitej. Gdy kończył 20 lat koronowany był król Stanisław August Poniatowski. Kilka lat później w 1768 roku w Koronie i na Litwie rozpoczynała się Konfederacja Barska. W 1772 roku mając 28 lat był świadkiem I rozbioru Rzeczpospolitej. W 1783 roku przejął w posiadanie całą rodzinną wieś Kossaki Ponikłystok. W 1789 roku objął urząd podwojewodziego na powiat wąsoski (dział „Urzędy w I Rzeczpospolitej). 28 czerwca 1794 roku stawił się w kościele w Wiźnie na sejmiku, jednak czynnego udziału w walkach powstańców z oddziałami pruskimi nie brał ze względu na zaawansowany wiek 50 lat i liczne obowiązki w rodzinnym folwarku Kossaki.

[5] Kol.V Sek.II Łomża (1:126 000 Top. Karta Królestwa Polskiego Mapa Kwatermistrzostwa 1864, skan http://maps.mapywig.org/m/Polish_maps/series/126K_Mapa_Kwatermistrzostwa/BUJGiedr_o/TKKP126K_Kol.V_Sek.II_ca1864_600dpi-hq_UJGiedr_K-1748.jpg [dostęp 15.12.2024 r.]

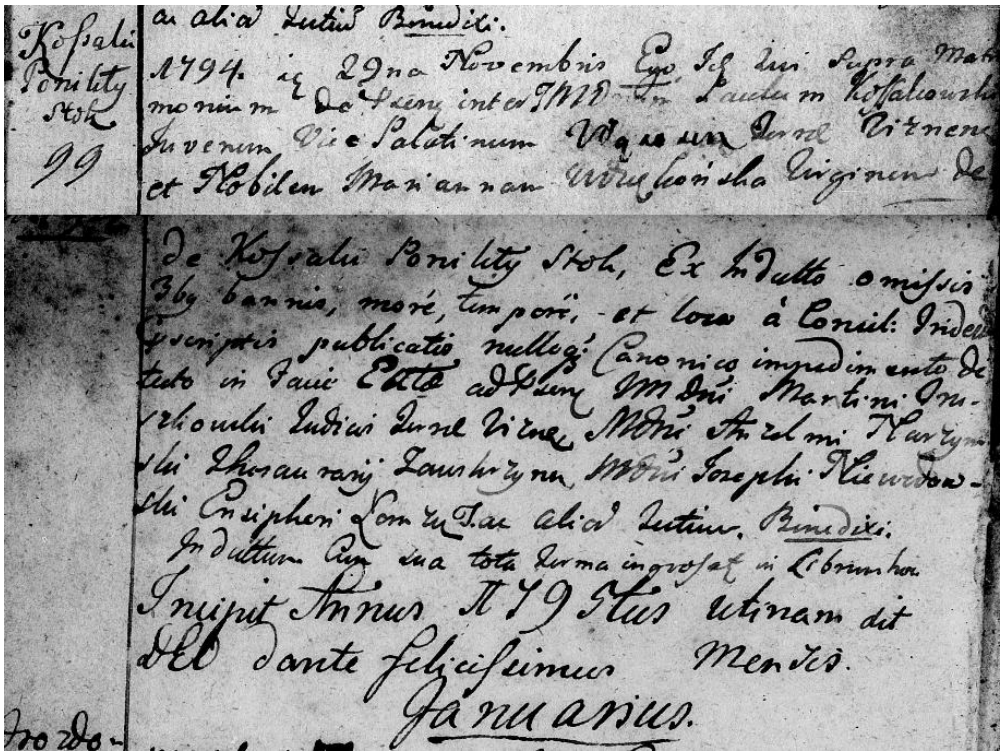

Akt ślubu Pawła Kossakowskiego i Marianny Wdziękońskiej, rok 1794 nr aktu 99[6]

Gdy wydawało się, że do końca swych dni zostanie kawalerem – 29 listopada 1794 roku mając 50 lat poślubia w Drozdowie Mariannę Wdziękońską. Na ślubie świadkami byli znani urzędnicy z ziemi wiskiej: Marcin Truszkowski sędzia ziemski wiski z sąsiednich Truszk oraz Anzelm Narzymski skarbnik zawskrzyński z sąsiedniego Janczewa. Ślub zawarł tuż po upadku Insurekcji Kościuszkowskiej. Był to bardzo trudny czas dla mieszkańców ziemi wiskiej. Żołnierze pruscy stacjonowali w miastach i miasteczkach, m. in. Wiźnie, Stawiskach, Jedwabnem, Radziłowie, Grajewie, Wąsoszu. Jako okupanci przeprowadzali przymusowe aprowizacje dla armii, rekwirowali inwentarz i wszelkie dobra ruchome w okolicznych wsiach i miasteczkach. Ciężka sytuacja po powstaniu nie sprzyjała zakładaniu rodziny i wychowywaniu potomstwa. Życie toczyło się jednak dalej, a Paweł Kossakowski do 1801 roku doczekał się z żoną Marianną czwórki dzieci.

1. **Najstarszy syn Apolinary Kossakowski** urodził się w 1794 roku w Kossakach. Służył w Wojsku Polskim Księstwa Warszawskiego pod koniec okresu wojen napoleońskich. Służbę zakończył w stopniu porucznika, a rok później został posesorem dóbr dzierżawczych Szulborze Wielkie k. Czyżewa. W 1820 roku poślubił w parafii Zuzela Agatę Martynę Ołdakowską, córkę Franciszka Ksawerego Ignacego Ołdakowskiego byłego Sędziego Ziemi Nurskiej – dziedzica Gąsiorowa.

[6] Archiwum Diecezjalne w Łomży, zespół IV Akta metrykalne stare, sygn. 1254 Liber Metrices Conjugator[ibus] Ecclesiae Parochialis Drozdoviensis. ab anno DnI 1783. ad annum 1780., karta 21.

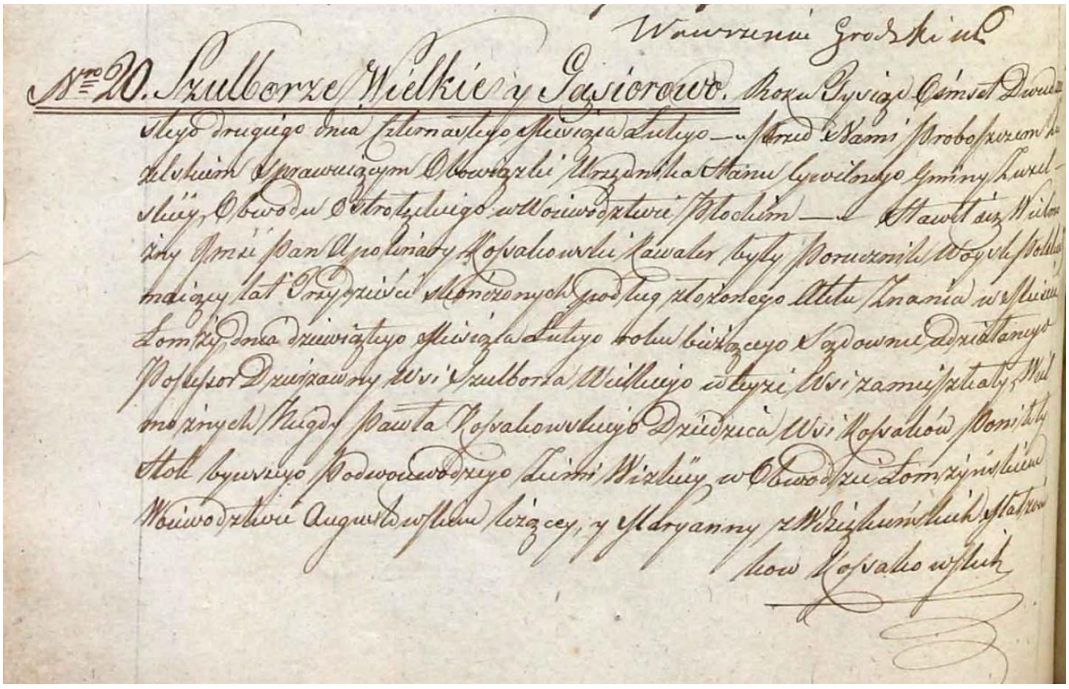

Fragment aktu ślubu Apolinarego Kossakowskiego i Agaty Martyny Ołdakowskiej, rok 1822 nr aktu 20[7]

Apolinary i Agata Kossakowscy mieli syna Mariana Pawła Franciszka urodzonego w 1822 roku w Rytelach Święckich parafia Prostyń, gdy Apolinary pełnił funkcję posesora części dóbr Rytele. Apolinary zmarł w wieku 30 lat na cholerę w 1824 roku. Niedługo po jego śmierci Agata z synem Marianem przeprowadzili się do Warszawy, gdzie Marian w 1856 roku poślubił Helenę Annę Kosiorowską urodzoną i zamieszkałą w Warszawie. Potomkami po Apolinarym byli jego dwaj wnukowie, dzieci Mariana: **Stanisław Kossakowski** ur. 1857 r. w Warszawie, który zmarł w 1858 roku i **Wacław Teodoryk Kossakowski**, który zmarł w Warszawie w 1903 roku jako parafianin kościoła Matki Bożej Loretańskiej w dzielnicy Praga. Potomkowie Wacława nie zostali odnalezieni, wobec czego ciągłość linii Apolinarego do XXI wieku nie została potwierdzona.

2. **Drugi syn Ludwik Antoni Jan Kossakowski** urodził się w 1795 roku w Kossakach. Podobnie jak brat służył w Wojsku Polskim od ok. 1813 do 1818 roku, gdzie dosłużył się rangi porucznika. Od 1819 roku był Asesorem Wydziału Skarbowego w Komisji Województwa Mazowieckiego. Zamieszkał w Warszawie przy ul. Podwale nr 500 w gminie Cyrkuł I. Poślubił w 1819 roku Mariannę Emilię Chlebowską, urodzoną w Regułach par. Raszyn, zamieszkałą przy Rynku Nowomiejskim nr 345 w Warszawie. W 1820 roku pełnił urząd Cenzora Pism Publicznych i wice-referendarza. Mieli syna Ludwika Wincentego urodzonego w 1820 roku w Warszawie. Dalsze losy rodziny nie zostały ustalone.

[7] Archiwum Państwowe w Warszawie Oddział w Pułtusku, sygn. 79/269/0/-/5, karta 55-56 (zespół 269 Akta stanu cywilnego gminy Zuzela, sygn. 5 Akta urodzeń, małżeństw, zgonów, 1821-1822) https://metryki.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=876&se=&sy=1821a&kt=6&plik=20.jpg&x=0&y=0&zoom=2.75 [dostęp 15.12.2024 r.].

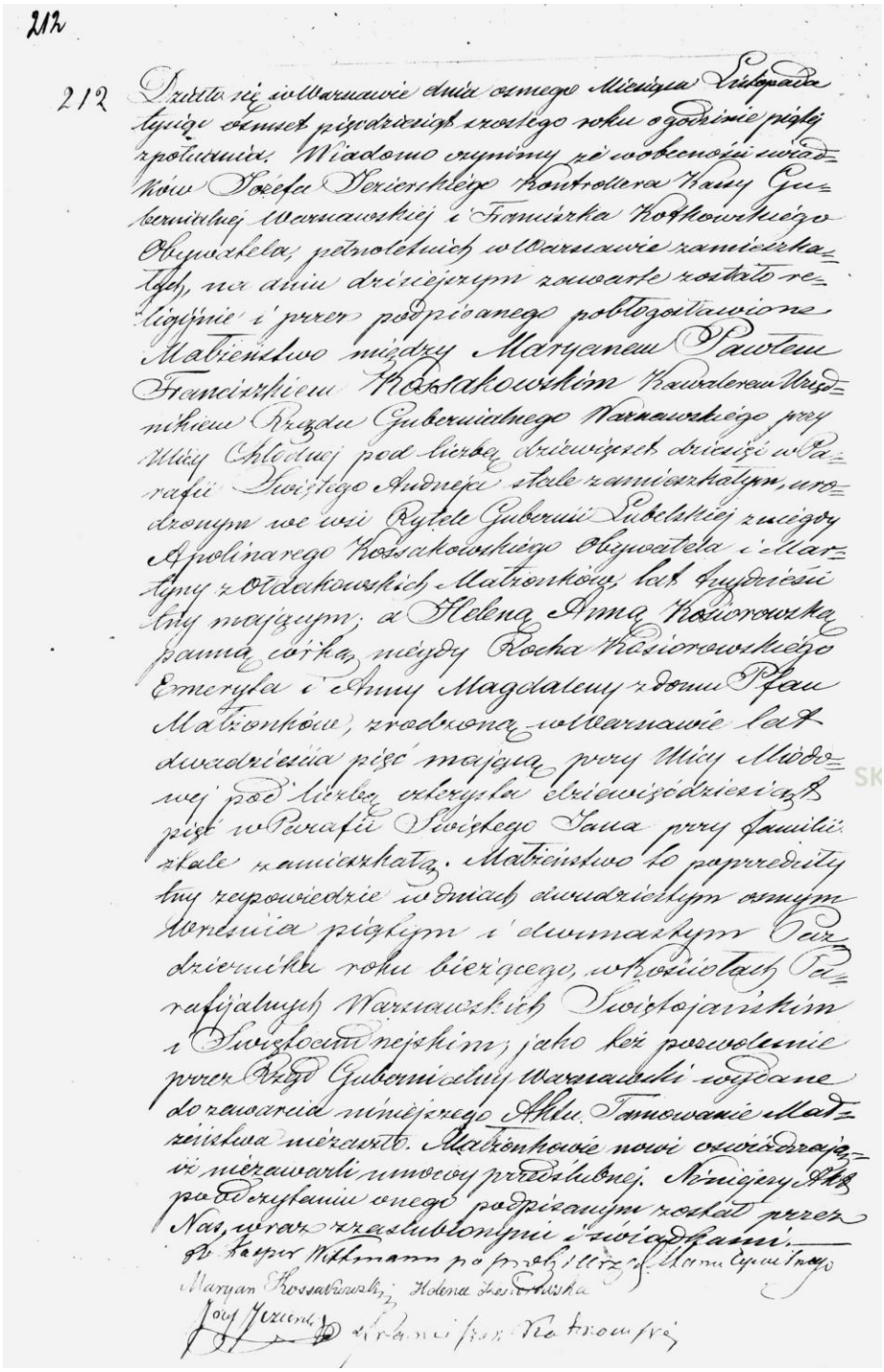

Akt ślubu Mariana Pawła Franciszka Kossakowskiego, rok 1856 nr aktu 212[8]

[8] Archiwum Państwowe w Warszawie, sygn. 72/161/0/-/31, karta 212 (zespół 161 Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej św. Jana Chrzciciela w Warszawie, sygn. 32 Akta urodzeń, małżeństw i zgonów 1856 r.) https://metryki.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=991&se=&sy=1856&kt=2&plik=212-213.jpg&x=0&y=0&zoom=2 [dostęp 15.12.2024 r.]

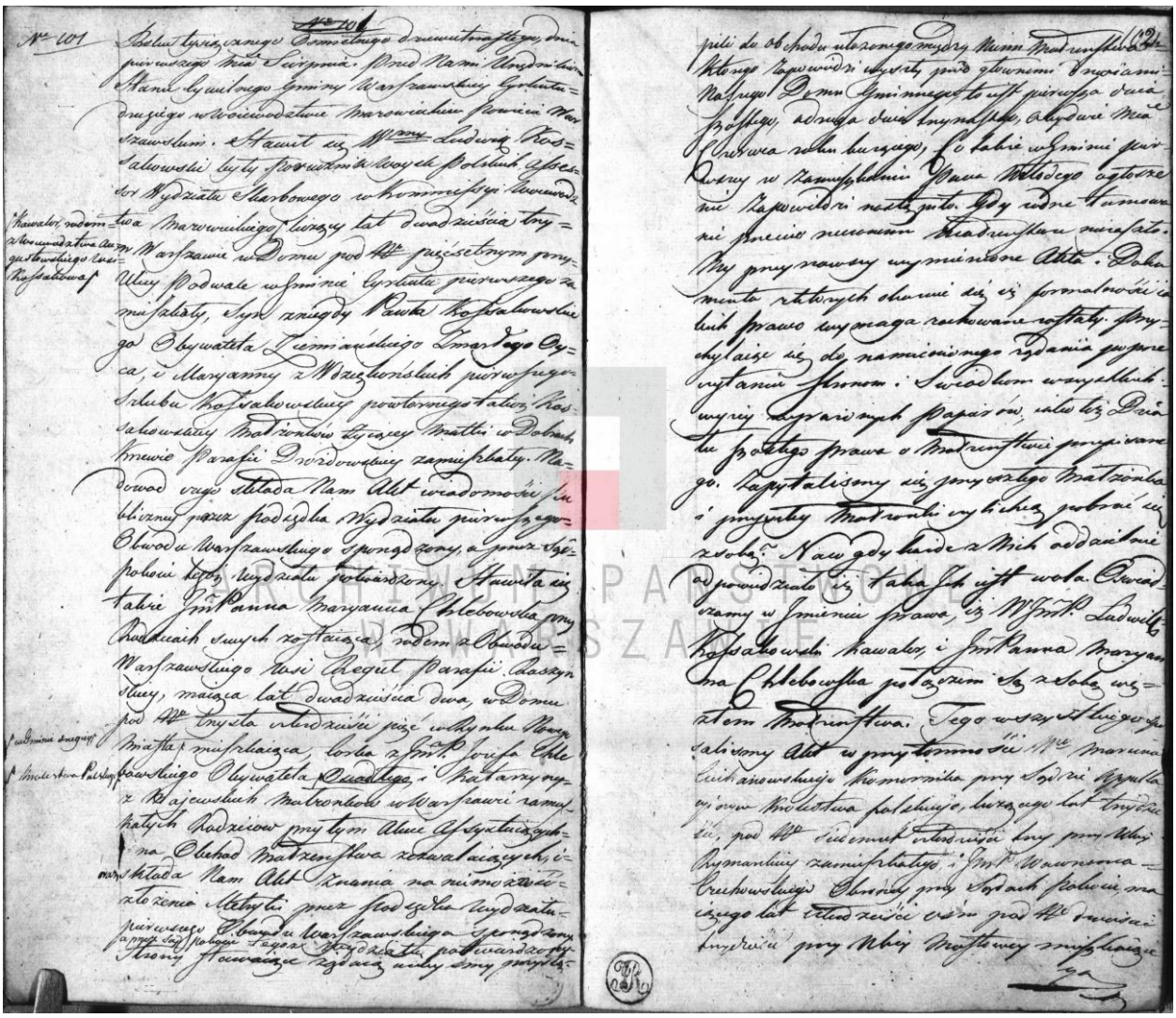

Fragment aktu ślubu Ludwika Antoniego Jana Kossakowskiego i Marianny Emilii Chlebowskiej, rok 1819 nr aktu 101[9]

3. **Trzecie dziecko: córka Agnieszka Kossakowska** urodziła się w 1796 roku w Kossakach. Zamieszkała po 1816 roku w Orzeszówce – w folwarku dzierżawionym przez Szymona Makowskiego, gdzie pełniła funkcję guwernantki. W 1825 roku poślubiła Franciszka Ołdakowskiego syna Franciszka Ksawerego Ignacego Ołdakowskiego i brata rodzonego Agaty Martyny Ołdakowskiej – szwagierki, żony Apolinarego Kossakowskiego. Z mężem Franciszkiem miała trójkę dzieci: Sabinę, Ludwika Tytusa (2-ch imion) i Joannę Ludwikę Izabelę (3-ch imion).

Sabina Ołdakowska – pierwsze dziecko Agnieszki i Franciszka Ołdakowskich

Sabina Ołdakowska, urodziła się w 1827 roku, poślubiła w 1847 roku w Sieradzu Jana Alojzego Staniewskiego h. Starykoń, z którym doczekała się dziewięciorga dzieci:

[9] Archiwum Państwowe w Warszawie, sygn. 72/184/0/-/40, 1819, karta 102 (zespół 184 Akta stanu cywilnego gminy warszawskiej II cyrkułu, sygn. 40 Akta małżeństw, 1819 r.) https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/en/jednostka/-/jednostka/12481102 [dostęp 15.12.2024 r.]

1. **Heleny Józefy Staniewskiej** (1849-1929) zam. w Warszawie, z męża Juliana Antoniego Radwana 6 dzieci: Aleksandra Adolfa (ur. 1869 r.), Marię Helenę (1873-1943), Antoniego (1879-1951), Wiktora Lucjana (1881 r.), Jana Ksawerego (1883-1898) i Władysława Juliana (1891 r.), zamieszkałych w Warszawie, gdzie do dnia dzisiejszego żyją ich potomkowie. Przedstawiciele rodzin Radwan są pochowani w Warszawie na cm. Powązkowskim.

Nagrobek rodziny Radwan na cm. Powązkowskim[10]

2. **Józefa Piotra Jana Staniewskiego** (1850-1901), z żony Emilii Gerhard miał syna Jana Aleksandra (1885) zamieszkałego w Kutnie.
3. **Juliana Kaziemierza** Staniewskiego (1851), z żony Felicji Antoniny Konarzewskiej miał 2 dzieci: Tadeusza Juliana (1902) i Irenę Teklę Marię (1905). Potomkowie Józefa i Julianaich żyją do dnia dzisiejszego w okolicach Kutna.
4. **Zuzanny Ludwiki** (1852) – dalsze losy nie ustalone.
5. **Kornelii Ludwiki** (1853) – dalsze losy nie ustalone.
6. **Sabiny Lulii** (1854) – dalsze losy nie ustalone.
7. **Ludwika** (1855-1914) pułkownika, kawalera, zmarłego w Warszawie.
8. **Romana Henryka** (1859 Sieradz) – dalsze losy nie ustalone.
9. **Zofii** (1864-1929) zamieszkałą w Warszawie z mężem Marianem Kowalskim. Ich potomkowie nie zostali odnalezieni.

Ludwik Tytus Ołdakowski – drugie dziecko Agnieszki i Franciszka Ołdakowskich

Ludwik Tytus Ołdakowski urodził się w 1834 roku. Zmarł kilka miesięcy po urodzeniu w 1834 roku i został pochowany w Warszawie na cmentarzu Powązkowskim.

[10] Cmentarz Powązkowski w Warszawie, kw. 289, rząd 1, miejsce 1, https://fundacja.stare-powazki.pl

Joanna Ludwika Izabela Ołdakowska – trzecie dziecko Agnieszki i Franciszka Ołdakowskich

Joanna Ludwika Izabela Ołdakowska urodziła się w 1838 roku w Daniłowie. W 1859 roku poślubiła w Kolegiacie miasta Łowicz Seweryna Makowskiego h. Jelita – urzędnika królestwa polskiego, z którym miała córkę Bronisławę (1870 r.). Bronisława poślubiła w 1900 roku w m. Jeruzal pow. Skierniewiski Wojciecha Widulińskiego. Doczekali się syna Władysława w 1900 roku, jednak zmarł rok później w 1901.

Agnieszka z Kossakowskich Ołdakowska zmarła w 1874 roku w Warszawie.

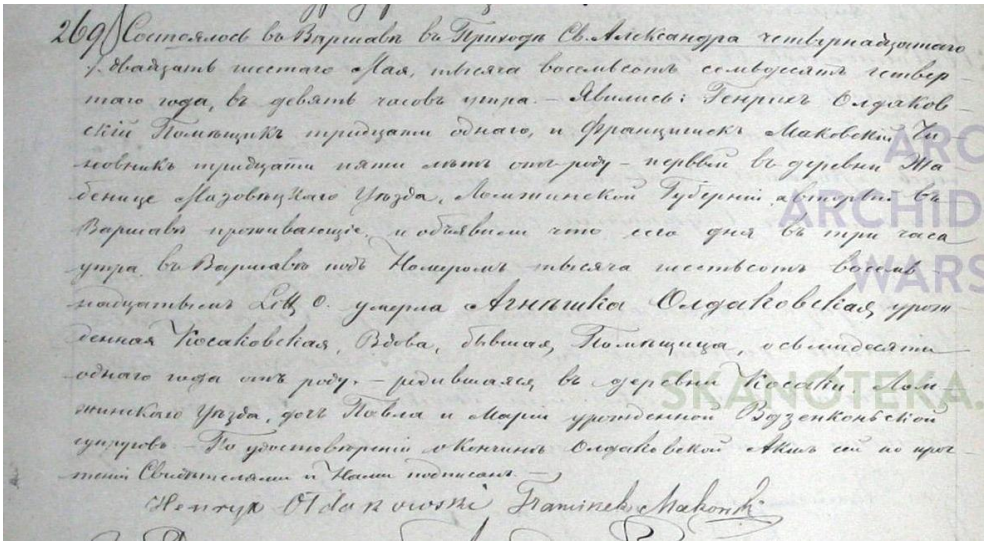

Akt zgonu Agnieszki z Kossakowskich Ołdakowskiej, rok 1874 nr aktu 269[11]

4. **Czwarte dziecko: Józef Kossakowski** urodzony w około 1798 roku. Najmłodszy brat Apolinarego, Ludwiki i Agnieszki. Jego losy nie zostały dotychczas ustalone.

W tym miejscu należy wspomnieć o ciotce Pawła Kossakowskiego – Annie z Kossakowskich Rembielińskiej, siostrze Teofila Kossakowskiego, żonie Franciszka Rembielińskiego h. Lubicz – łowczego ziemi wiskiej. Z małżeństwa z Franciszkiem urodził się w roku 1730 syn Stanisław – późniejszy starosta i chorąży ziemi wiskiej, który w 1775 roku został ojcem Rajmunda Hiacentego Rembielińskiego oraz Andrzeja ur. 1779 i Wiktora ur. 1783.

Rajmund Hiacenty Rembieliński podpisywał sejmik wiski w 1794 roku i został mianowany pułkownikiem ziemi wiskiej w Insurekcji Kościuszkowskiej. Walczył od czerwca do listopada w 1794 roku na terenie ziemi wiskiej i łomżyńskiej. Był właścicielem m. in. Jedwabnego w ziemi wiskiej, zasłużonym urzędnikiem Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego (Kongresowego). Zakładał i rozwijał włókiennictwo łódzkie na pocz. XIX wieku.

[11] Archiwum Archidiecezjalne w Warszawie, zespół 9214 Ksiąg metrykalne parafii rzymskokatolickiej Św. Aleksandra w Warszawie, sygn. 514 Księga zgonów 1873-75 r., karta 45
https://metryki.genealodzy.pl/index.php?op=pg&id=3&sy=514&kt=2&plik=268-273.jpg [dostęp 15.12.2024 r.]

Rodzina Rembielińskich została opisana w oddzielnym dziale.

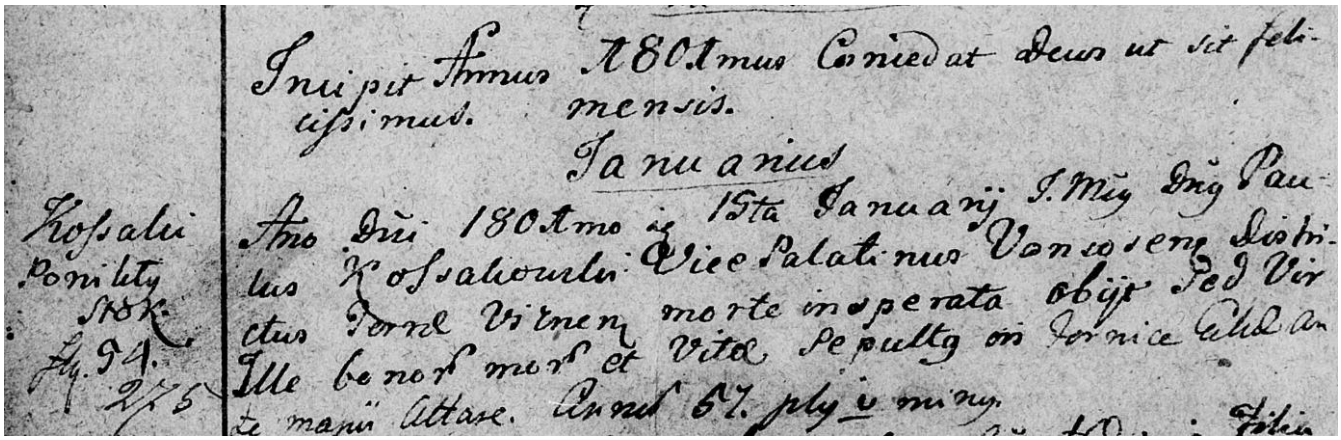

Akt zgonu Pawła Kossakowskiego, rok 1801 nr aktu 275[12]

Paweł Kossakowski, przedstawiciel XV-wiecznego zasłużonego dla Mazowsza i całej Rzeczpospolitej wiskiego rodu, zmarł w 1801 roku mając 57 lat. Został pochowany w kościele w Drozdowie. Nagrobek, podobnie jak sam drewniany kościół, nie przetrwał do dnia dzisiejszego. Był ostatnim z Kossakowskich zamieszkałym w rodzinnej wsi Kossaki Ponikłystok nieprzerwanie od 1436 roku. Po 1801 roku w latach 60-tych XIX wieku nazwisko Kossakowski powróciło do Kossak, jednak nowa rodzina nie była spokrewniona z dawnym rodem urzędników wiskich. Potomkowie Pawła po córce Agnieszce zamieszkują dzisiejszą Warszawę, Mazowsze i dalsze regiony Polski.

[12] Archiwum Diecezjalne w Łomży, zespół IV Akta metrykalne stare, sygn. 1291 Liber Mortuorum Ecclesiae Parochialis Drozdoviensis. ab anno Dni 1703. ad annu[m] 1819., karta 11.